

“Ik ging op zoek naar verhalen van mensen die laten zien dat het einde van de wereld niet bestaat.”

In de zomer van 2005 begon theatermaakster Manon Ossevoort (36) aan haar reis van Terschelling naar Kaap de Goede Hoop. Per tractor.

TEKST ANNELIES VAN DER WOUDE FOTO MERLIJN DOOMERNIK

‘Laat mij dan maar zo naïef zijn als ik lijk’

Les 1

Zorg dat je geen spijt krijgt om iets wat je niet hebt geprobeerd

“In mijn jeugd was ik heel sociaal en creatief maar ook verlegen. Erg netjes ook. Mijn ouders hadden een restaurant in Vriezenveen; we hadden altijd gasten over de vloer, dus ik kreeg al vroeg mee hoe ik me moest gedragen. Het is een wonder dat ik theater ben gaan studeren. Dat wilde ik heel graag, maar ik dacht dat ik het misschien niet kon. Op het moment dat ik had besloten op te houden met dromen, zei een leraar: ‘Wat gedraag jij je de laatste maanden als een muurbloempje.’ En hij bleef maar tegen me praten. ‘Het maakt niet uit wat je kiest om in je leven te doen, maar zorg in elk geval dat je geen spijt krijgt om iets wat je niet hebt geprobeerd.’ Die nacht besloot ik auditie te doen voor de toneelschool.

Na de mavo en de havo ben ik aangenomen op de Kleinkunstacademie in Amsterdam. Ik wilde met alles aan de gang: beweging, zang, toneel. Maar kleinkunst betekent ook best veel cabaret en dan moet je heel goed zijn met woorden en teksten. Dat was ik niet. Ik kwam uit Twente, waar je met drie woorden duizend dingen kan zeggen. Als mensen extravagant doen, verander ik in de rustige toeschouwer, nog steeds. Ik moest echt mijn plek vinden. Ik kwam maar net kijken en wilde me het liefst breder oriënteren,

zodat ik meer uit mijn opleiding kon halen. Maar ik had het lef niet met de academie te stoppen, ik vond dat ik moest afmaken waar ik aan begonnen was – iets wat ik ook van thuis heb meegekregen. Door het onheil wat er gebeurde, werd ik emotioneel en praktisch gedwongen te stoppen en ben ik andere dingen gaan doen.

Aan het einde van mijn eerste jaar ben ik verkracht. Ik was achttien. De dader was een psychopaat die in één, twee jaar tijd bijna vierhonderd minderjarige vrouwen heeft verkracht. Hij zit nu ook weer vast voor zeven jaar. Ik wist en voelde toen: die man heeft heel veel op zijn geweten en daar moet ik werk van maken, want ik wil niet over 25 jaar nog steeds getraumatiseerd zijn. Ik had voor mezelf misschien niet zo hard gevochten. Doordat er ook andere vrouwen bij betrokken waren, ging ik wel op de barricades. Ik heb er alles aan gedaan om ons recht te halen en te voorkomen dat deze man nog meer kwaad zou aanrichten.”

Les 2

Een nare ervaring kan een katalysator zijn

“Ik ben de vooropleiding dans gaan doen. Dat was heel therapeutisch. Daarna heb ik een jaar teksttoneel gedaan. Toen ik uiteindelijk begon aan de mime-opleiding was ik heel blij met mijn brede vorming. Ik heb een mooi cv, waaraan je

niet kunt zien dat ik vier jaar met rechtszaken bezig ben geweest. Ik denk dat die heel nare periode onbewust misschien de grootste katalysator is geweest voor mijn reis naar de Zuidpool. Zoveel energie als ik ooit moest steken in het verwerken van een negatief verhaal, zoveel energie wilde ik ook steken in een positief en opbouwend verhaal. Toentertijd zag ik mezelf vaak als slachtoffer. Maar dan ben je de rest van je leven alleen maar dat slachtoffer. Je zou willen dat je daaraan voorbij kan. Dat je andere ervaringen krijgt.

Het begon heel basaal, tijdens mijn pelgrimstocht naar Santiago de Compostela in de zomer van 2001, een jaar voor mijn afstuderen. Al lopend besepte ik hoe waardevol mijn roots en opvoeding waren gebleken, een stevige basis waardoor ik me staande had gehouden. Als ode aan mijn afkomst, het nuchtere Twente, fantaseerde ik over een omgekeerde pelgrimstocht, van Santiago de Compostela naar Amsterdam. Op de tractor. Maar toen gingen mijn gedachten verder, want officieel eindigt de pelgrimstocht niet in Santiago de Compostela maar in Finisterre, een plaatsje dat ‘het einde van de wereld’ betekent. Wat is dan het einde van de wereld? De Zuidpool natuurlijk, maar figuurlijk ook de plekken waar je de hoop verliest, de landen geteisterd door oorlog of hongersnood.

Ik bedacht een reis op een tractor naar de Zuidpool, rijdend door al die heftige plekken, op zoek naar bijzondere mensen en verhalen die laten zien dat het einde van de wereld niet bestaat. Dat je altijd iemand kan vinden die de moed niet opgeeft, die doorgaat. ▶

Via zo'n gek verhaal van een meisje op een trekker wilde ik aandacht geven aan die verhalen die zo waardevol zijn en waar normaal geen plaats voor is in de krant. Onderweg zou ik voorstellingen spelen, waarin ik mensen zou vragen hun dromen op te schrijven. Al die dromen zou ik verzamelen en naar het einde van de wereld brengen en planten in de buik van een zelfgebouwde sneeuwpop op Antarctica."

Les 3

Als je echt iets graag wilt, moet je het doen

"Terwijl het idee alleen nog maar in mijn hoofd zat, werd ik bevangen door een enthousiasme dat elke dag groter werd. Mijn ouders waren de eersten aan wie ik het vertelde. 'Als je dat echt wilt, dan moet je er niet over praten. Dan moet je het doen', zei mijn vader. Het was een reactie waar ik hem heel dankbaar voor ben.

Dat heb ik later ook ervaren in Ethiopië, toen ik mijn ouders ging bellen om te vertellen dat ik besloten had om zonder volgwagen in mijn eentje verder te reizen. Mijn moeder zei toen: 'Doe maar wat jij denkt dat goed is.' Ik wist me door mijn ouders gesteund.

Toen ik aan mijn reis begon, vonden sommige mensen mij naïef. Dan dacht ik: volgens mij weet ik beter dan de meeste mensen hoe de werkelijkheid eruit kan zien. Laat mij dan maar zo naïef zijn als ik lijk. Toen ik in Kenia werd gevraagd om me in te zetten voor een nieuwe wet voor slachtoffers van seksueel geweld, wist ik: *Speak now or forever be silent*. Ik heb toen ten overstaan van een groot publiek voor het eerst over mijn eigen ervaringen en mijn strijd gesproken en veel vrouwen een hart onder de riem kunnen steken.

Ik dacht mezelf wel door en door te kennen, maar bij het opzetten van dit project kwam zoveel kijken. De proefrit naar Parijs, in augustus 2002, was het eerste stapje. Ik wilde geld inzamelen voor goede doelen, en dat begon letterlijk met het organiseren van een bingo in het dorp waar ik vandaan kwam. Onderweg heb ik daarover vaak verteld, om mensen aan te moedigen iets te ondernemen, te laten zien dat ik ook maar klein begonnen was. Ik vertelde ze hoe ze

met een verloting hun eerste budgetje bij elkaar konden sprokkelen om een project te beginnen. Uiteindelijk is mijn hele reis gefinancierd door de verkoop van zelfbedachte trekker-T-shirtjes. En van kilometers die mensen voor twee euro konden kopen via mijn website: één euro voor goede doelen onderweg en één euro voor mijn reis. In het dagboekverslag op mijn website konden sponsors lezen over mijn avontuur op hun eigen kilometer. Op die manier werden mensen deelgenoot van de reis."

Les 4

Als een systeem niet werkt, wil dat niet zeggen dat er geen hoop meer is

"Mijn eerste jaar zou je kunnen omschrijven als de grote ontgroening. Ik wilde hoopvolle verhalen vinden en kwam erachter hoe moeilijk dat is. En dat hulpverlening vaak een nieuwe manier van geldverdienen is, een manier om koloniaal te kunnen leven. Dat heb ik allemaal moeten zien en meemaken. Ik was hevig op zoek naar projecten die mooi zijn, maar ik moest eerst mijn neus stoten tegen alles wat niet werkt. En ik wilde niet cynisch worden. Maar als je heel hard niet cynisch wilt worden, word je ook op de proef gesteld.

Vanaf het moment dat ik in Soedan in mijn eentje zonder volgwagen verder ging, is er veel ontspanning gekomen. Ik kon samenwerken met de mensen die op mijn pad kwamen. In je eentje word je veel gemakkelijker ingelijfd – ik kreeg met alles en iedereen contact. En toen kon ik ook weer zien op welke plekken het wél goed ging, ik zag dat de inspanningen van mensen ertoe deden. Daarover zal mijn tweede boek gaan.

We weten dat sommige systemen niet werken, maar dat wil niet zeggen dat er geen hoop meer is. Je moet alleen uitvinden wat dan wél werkt. En dat heeft volgens mij gewoon te maken met dat we de ander als 100 procent mensen zien. Niet van: ach, die arme mensjes, die gaan wij helpen. Dan begin je al verkeerd. Lokale mensen hebben de ultieme kennis van hun gebied, van de problemen die daar spelen. En die kennis moet je uitwisselen, op basis van respect, over en weer. Dan kan je iets opbouwen. Maar

als jij denkt het beter te weten, dan gaat degene die zogenaamd hulp moet krijgen al snel spelletjes spelen. Als je met snoepjes gaat strooien, ben je voor altijd Sinterklaas.

De dag dat ik aan de horizon opeens de Tafelberg zag, werd ik euforisch. Ik was mentaal en fysiek behoorlijk uitgeput geraakt, had symptomen van ondervoeding. Na drie jaar had ik het gevoel dat ik eeuwig onderweg zou blijven naar dat schijnbaar onmogelijke doel. Wat ik heel waardevol vond in dat allerlaatste stukje van mijn reis, vanaf Namibië, is dat mensen mij gingen helpen met spelen en filmen en fotograferen. Ik was begonnen op de barricades en eindigde als een soort marathonloper, gesteund door alles en iedereen die me zag. De mooie dingen kwamen naar mij toe."

Les 5

Loslaten brengt je weer bij de essentie

"Na mijn aankomst op Kaap de Goede Hoop, eind oktober 2008, was het lang onzeker of ik ooit nog op de Zuidpool zou komen. Ik vond dat ik erg flexibel was, maar ik bleek mezelf juist vast te zetten doordat ik de reis per se op mijn oude trekkertje wilde voltooien. Je wilde toch een mooi verhaal vertellen?, dacht ik. Je hebt toch beloofd dat er een sneeuwpop komt op de Zuidpool? Zorg dan maar dat je op die Zuidpool komt, dat je de sneeuwpop bouwt en weer mooie verhalen gaat vertellen.

Ik kon het loslaten, en vanaf dat moment kwam ik weer bij de essentie. Het lijkt erop op dat het project een gedroomd einde krijgt, met een nieuwe sponsor en enorme ondersteuning. Er komt een interactieve website, een film, een boek en een kinderboek. Mensen over de hele wereld kunnen de Zuidpoolexpeditie straks volgen.

De werkelijke reis is misschien nog wel mooier dan mijn droom. Hij was moeilijker en langer dan ik van tevoren had gedacht, maar tegelijkertijd zoveel mooier. Ook de voorbereidingen voor de laatste etappe. En wat er daarna komt, weet ik niet. Ik hoef in elk geval niet meer op reis. Het ultieme reisverhaal is er al. Het mag nu iets anders worden." ■

Vanaf het moment dat ik in mijn eentje verder ging in Soedan, kwam de ontspanning

Manon Ossevoort

Theatermaakster Manon Ossevoort (Almelo, 1976) groeide op in Vriezenveen, Twente, samen met haar tweelingzus en jongere broer. Ze bedacht een reis op de tractor naar het 'einde van de wereld' en vertrok eind juni 2005 vanaf Terschelling, tijdens het festival Oerol, richting Zuidpool. In 2007 verscheen het eerste deel van haar reisverslag, 'Op de tractor naar de Zuidpool'. In totaal reed ze 38.000 kilometer door Europa en Afrika. Onderweg bezocht ze bijzondere projecten en verzamelde dromen van mensen die op haar pad kwamen. Eind oktober 2008 kwam ze aan in Kaapstad. Nu bereidt ze de laatste etappe voor, haar expeditie naar de Zuidpool. Meer informatie op www.tractortractor.org.

"Na drie jaar had ik het gevoel dat ik eeuwig onderweg zou blijven naar dat schijnbaar onmogelijke doel."